

Մեռած խուրձեր հանդիսանա աչքերիս —
Այն ժամանակ սիրուն տեսքդ եմ ափսոսում՝
Մի՞թե նրան էլ ժամանակը պիտ տանի՝
Գեղեցկության շնորհքն հավիտյան չէ տևում
Հինը գնում է տեղը պիտ նորին պատկանի:
Բայց ճար չըկա փրկելովելու նրա գերբնդուց, մի հուզվի՜
Դու էլ դրա դեմ ժառանգներով կարող ես միշտ նորոգվի:

Գ. ՖԵՏԳԼՅԱՆԻ ԱՆՏԻՊ ՆԱՄԱԿԸ

Առաջարան և հրապարակում ԱՐՓԻՎ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԻ

Մանչեստրաբնակ գիտնական, բանասեր և հասարակական գործիչ Գառնիկ Ֆետգլյանը (1864—1936) հայտնի է բանասիրությանը իր ուսումնասիրություններով և հոդվածներով: Հիմնականում աշխատակցել է «Մասիս» և «Անահիտ» պարբերականներին, տպագրելով Մանանդյանի «Խորենացու առեղծվածի լուծումը», «Աշխարհաբարի ընթացքը ԺԹ դարուն», «Կորյունի վարքը» ուսումնասիրությունները և այլ բաղամթիվ հոդվածներ: Բաղմագան նախասիրություններ ունենալով, Ֆետգլյանը զբաղվել է նաև թարգմանությամբ: Նա թարգմանել է Շեքսպիրի «Անտոնիոս և Կլեոպատրա» դրաման: Բացի այդ՝ թարգմանությանը կցել է մի ընդարձակ առաջարան, որը վկայում է նրա զրական-շեքսպիրագիտական հիմնավոր պատրաստությունը: Իր թարգմանությունը Ֆետգլյանը տպագրել է նախ «Անահիտում», ապա՝ 1911 թվականին, առանձին գրքով:

Ստորև բերվող նամակը, որ հրապարակվում է առաջին անգամ, հասցեագրված է բանաստեղծ, լրագրող, հասարակական գործիչ Վահան Մալեդյանին: Նամակը գրված է թարգմանության մի օրինակը Մալեդյանին ուղարկելու առթիվ: Այս նամակը հետաքրքիր է որպես թարգմանչի անկեղծ մտորումների վկայություն, ինչպես նաև Շեքսպիրից այլ գործեր թարգմանելու մտադրությամբ, որը, որքան հայտնի է, չի իրագործվել:

Մանչեստր 1912 ապրիլ 25

Սիրելի Վահան,

Շատոնց կուզեի նգիպտոսի անմոռանալի թագուհիին վերա Շեքսպիրի գրած հույակապ թատերգության թարգմանության օրինակ մը Ձեզի ղրկել, բայց միշտ կհետաձգեի որպեսզի նամակ մը միասին գրելով խընդրեմ որ համբերությունը ունենաք մինչև ծայրը կարդալու: Ավա՜ղ, հեղինակի կամ թարգմանչի նվեր ղրկած գրքերուն բախտը միշտ այդ չէ եղած, և լսած եմ շատ անգամ գնահատականի մը առաքումը՝ առանց գործը վերծանելու, ըստ բախտի հոս հոն աչք նետելով կամ երկու տող ալ հառաջաբանեն կարդալով միայն: Ինձի մեծ հաճույք մը եղավ այս թարգ-

մանության պարապումս, որովհետեւ անձինքը պատմական են, և զի շատ հետաքրքրող ժամանակամիջոցի մը մեջ ապրած, որովհետեւ հայ աշխարհը, հայ թագավոր մը ստվերորեն կանցնեն մեկէն, ավաղ, միշտ հակառակորդ կռիւներու հանգամանքովնին, և որովհետեւ զերազրապես գրավիչ, խելահեղիչ, խորհրդացույց էակ մըն է եղած Կլեոպատրան, որուն մեջ սիրո մեծութիւնը թագուհիի վեհութեան հետ լծորդված հազվադէպ սխառնք մը կրնծայեն նկարագրին:

Չափը որով գրեցի սկիզբները նեղեց զիս, և կարծեմ աշխարհաբարի մեջ նոր օրերու թատերգութեանց համար չի գործածված, բայց զեպի վերջերս՝ կարծեմ ավելի բնակացուց:

Միտքս է Համլետ և Ռոմէո ու Ճյուլիթ, և Կիր թագավորը ձեռք առնել կարգով, միշտ նույն չափով, ու փոխնիփոխ արձակ ու չափավոր, ինչպես է բնագիրը: Թերեւս մնացուն բան մը ըլլան այս թարգմանութիւնները, որոնք գոնե բնագրին մեջ գործված խոշտանգումներ, խժաժութիւններ չըլլայնուն կրնա մարդ ապահով ըլլալ, ես արդեն գտնվածները ուրիշ անունով չեմ կրնար կոչել, համբերութեամբ բաղդատելու ձեռնարկած ըլլալով, և որչափ անսպառ համբերութիւն ունենալու է մարդ առոր համար:

Սուրենյանի հետ կտեսնվիր:

Իր զնահատականը թարգմանութեան վերա աչնբան արդարորեն և գիտակցորեն զնահատող՝ զիս իր պարտապան ըրած է, և իր հոգովածի մը ստիպող պահանջը գոհացնելու կհարկադրեւ, թեպէտ զլույսս բռնված է ամեն կերպ մտածումներեւ, և խնամյալ, ազատ հոգված մը արտագրել պիտի պետք ունենար ավելի հանդարտամտութեան, Շեքսպիր intimate կուգի գրել, կամ վիպակ մը, որուն հերոսը Մանչեստրի ծանոթ երիտասարդ մըն է եղած. թերեւ Ձեր պատասխանեն ազդվիմ մեկը կամ մյուսը նախընտրելու:

Եթէ տղաս (որ հիմա գործիս բերած եմ) ավելի վարժեցնեմ, կհուսամ ավելի լաքն չափով մը օգտվել մեր աչնբան մոտիկ մտերմութենէն վայելելու համար թղթակցութիւն մը Ձեզ հետ, որ իմ հաճութեանս մեծերեն պիտի ըլլար:

Ձերդ անկեղծորեն

Գ. Յնտզլյան